THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province

PUBLISHED BY

CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., L

251 - 253 Queen Street West — Telephone Adelaide

Subscription Rates $6 Per Year, $3.50 Six M

Single Copy —3 cents.

Entered as Second Class Mail Matter at G. P. O. Toronto

January 22nd 1913

מעז זוכט שוין ווידער נשמה

דאס קאנאדער אידענטום האט פיעל געליטען פון די נשמה - כאפער, [illegible] - משומדים. וועלכע האבען זיך ניט אפגעשטעלט פאר [illegible]. פאר קיינע פארלוימדונגען אין בלבולים, אבי צו קענען זיך איינ[illegible] פאר די. וועלכע האבען געשטרעבט מיט געלט זייערע מיסיאן־חייזער [illegible] אידען געדענקען נאך גוט די שענדליכע מעשים, וואס די [illegible] געלעגן דא אפטען. די שענדליכע פארלוימדונגען אויף אידען, [illegible] זיי פלעגען מאכען גאנץ אפט אבי צי קענען איינשמועסען מאנכע [illegible] קריסטען, אז זיי באקעהרען אידישע נשמות. פון דער נגע צרעת [illegible] מיסיאנערען האבען געליטען אלע קאנאדער אידישע קהלות, [illegible] אי דורכ'ן קאמף וועלכער איז געפיהרט געווארען געגען זיי, אי [illegible] דעם וואס די פרומע קריסטען האבען זיך דאך געכאפט, אז די מיסי[illegible] גארען זיי. איז געלונגען די מיסיאנערען צו פארטרייבען, אין דאס [illegible] אז געבליבען איז אחן באדייטונג. אזוי אז מען קען זיי מיט [illegible] פארבייגען.

[illegible] איז געדזעזען וועגען זיי די לעצטע עטליכע יאהר — אבער אט [illegible] זיי ווידער אויפגעשטאנען תחית המתים, אין פון דעם אידישען [illegible] פון די אידישע צרות זוכען זיי ווידער צו שלאגען קאפיטאל. [illegible] די לעצטע פינף - זעקס יאהר, כל זמן די קריעג איז אנגעגאנגען, [illegible] איז מעה־ אדער מעניגער געדזעזען ארבייט. האבען די מיסי[illegible] בעהאוסט, אז קיינע פון זייערע אנשטעלען ווילען ניט העלפען, [illegible] זיי דארום דא איינגעפאקט זייערע נשמה - געשעפטען און זיך גע[illegible] זוכען ערגען אנדערשוואו א גינסטיגערען באדען.

אבער אט האט זיך אנגעהויבען דאס איינוואנדערונג, און די מיסיא[illegible] זייסען גאנץ גוט, אז א סך פון די עמיגראנטען זענען דערשלאגען [illegible]. און די מיסיאנערען האבען דארום זיי אויסגעקליבען אלס די, [illegible] יועסען אנציפיהרען זייער נשמה - כאפעריי.

[illegible] אונזער רעדאקציע איז דערהאלטען געווארען א קארטעל, וועל[illegible] יעצט פון די מיסיאנערען צוטיילט צווישען די אנקומענדע עמיגי[illegible] — קארטלאך זענען אונטערגעשריעבען פון א פארבאנד וועלכער [illegible] — „דער וועלט בונד פיידי משיחישע חברות פאר יינגע לייט" — [illegible] זאגט אן די עמיגראנטען. אן וואו זיי זאלען ניט אנקומען זאלען [illegible] זיי וועגדען זיך צו דער „יאנג סטן קריסטען אסאשיאישען". וואו [illegible] אלעס טון פאר זיי, זיי לערנען ענגליש, געבען אינפארמאציעס, [illegible] פארשידענע הילף.

אנשטאט אפען אנצופיהרען זייער מיסיאנערישע טעטיגקייט, באל[illegible] זיך יעצט דיעזע חברה אנגעפאנגען געמען, כלומרשט [illegible] אנדיג זיך אלס די, וועלכע זענען גרייט צו העלפען דעם ארעמען [illegible]. אבער די מיזגות זייערע זענען קלאהר פאר יעדען, זיי זוכען [illegible] פרש אין מוסגע וואסער, זיי זוכען ווידער איינצורעדען די אלטע [illegible] קריסטליכע מיר־לאך, אז זיי פאנגען נשמות פון די ניי - אריבער[illegible].

[illegible] זיך די אנקומענדע דארים ניט לאזען פארפיהרען פון זיי. [illegible] זיי אים, ווייזט צדיק מיט פאראכטונג זייער אנבאט.

[illegible] די מיסיאנערען גיט אויפגעריכט ווערען פון דער אידישער [illegible].

ווילסאן און דער נאבעל פרייז

די גאנצע זאך פון דעם פריעדענס נאבעל־פרייז איז א קוריאז. פונ'ם [illegible] פון דינאמיט מיט וועלכען אזוי פיעל מלחמות ווערען גע[illegible] מיט'ן וועלכען געלד טיילט מען אים פריידען פאר פריעדען. און [illegible] אז צו דעם קוריאז צוגעקומען נאך א צווייטער, וואס אלס דער [illegible] פריעדענס־פארמיטלער ווערט ערקלערט ווערען דער פרעזידענט וואדראו [illegible].

[illegible] אלץ קלעהרער די שענדליכע ראליע וואס דער פרעזידענט [illegible] געשפיעלט אי מיט ארייגפיהרען אמעריקע אין דער מלחמה, און אי [illegible] זיינע באמיהונגען צו פארמיידען קריעג. אפילו די „קלעוטאניא" [illegible] ווערט יעצט פיעל קלעהרער. נאכדעם ווי בשעת'ן לעצטען פרעזי[illegible] האט דער געוועזענער „קאלעקטאר" פונ'ם ניו־יארקער האר [illegible] מאלאן ערקלערט ווענען דעם אז די „לוזיטאניא" האט געפיהרט [illegible]. נאר מען האט ניט געלאזט פארעפנטליכען די נייעס.

[illegible] ווילסאנס פריעדען מיט וועלכען ער האט באשאנקען די וועלט [illegible] סרוליערע באוואסם, — און דער נאבעל פרייז פאר פריעדען ווערט [illegible] געגעסיילט.

[illegible] עכירה שלעפט נאך מיט זיך א צווייטע עכירה. האבען אמאל [illegible] אידישע חכמים געזאגט. און איין מאדנער קוריאז ברענגט מיט זיך איך [illegible] קוריאז.

[illegible] אמאל עקסקייזער ווילהעלם אפילו געהלומ'ט אז ביי איהם אין [illegible] זאל פארקומען א אידישע התונה?

[illegible] די ארבייטסלאזיגקייט אין שטאדט איז שטאדט ניט קיין זאך [illegible].

[illegible] קען עס שוין אנזעהן איף א גרויסען מאסשטאב.

[illegible] מען הערט שוין וועגען דעם. אז דייטשלאנד וויל אויסכאפען דעם [illegible] אז עס א באוויז אז מען זוכט שוין צו כשר'ען די זאך [illegible] מיט סוסדיקה - רוסלאנד.

וועט זיין אסאך שלום צווישען פוילען און רוסלאנד?

פון בן לוי.

אין ריגא זייען אויצט די ישלום רע־לעגאציעס פון סאוויעט רוסלאנד און די פון פוילען און פארהאנדלען וועגען אן ענטגילטיגען, דויערהאפטען שלום און די עלאיס פרעסע איז פול מיט אנזאגונ־גען און אנטוינגען, אז עס וועט פון דיזער קאנפערענץ זיך גארניט אויסלא־זען און עס וועט ניט קומען צו קיין שלום.

וועגען דעם, אז די פריערגעגס פאר־האנדלונגען אין ריגא זיינען שוין אפגע־בראכען געווארען, זייגען געווען מעל־דונגען א פאר מאל. איין כאל, שיינט דא, האט דאס טאקי געהאלטען גאנץ נאהענט פון דעם. דער פארזיצענדער פון דער רעווייז דעלעגאציע, יאפע, האט געמוזט געבען אן אולטימאטום דער פוילישער דעלעגאציע, אז די פוי־לישע ארמייען זאלען זיך צוריקציהען צו די באשטימטע גרעניצען און ער האט ניט באנייט די פארהאנדלונגען ביז וואר־נען ער האט געקריגט א ידיעה פון מאסקווע, אז די פוילישע רעגירונג האט אויסגעפאלגט דעם וואפענשטילשטאנד אפסאך. אזוי צי אזוי שיינט דאס, אז גאנץ גלאט געהט די געשיכטע ניט צו אין ריגא. אז גאר קיין גרויסער שלום הערשט ניט אויף דיזער שלום קאנפע־רענץ.

די פוילישע רעגירונג האט דורך איהרע אגענטען אין אמעריקא אפיציעל אפגעלייקענט די אלע קלאגען וועגען דעם אויגענטשיינליכען צווייטעטערען פון די ריגע'ר פארהאנדלונגען. די פוילי־שע רעגירונג, ווערט געזאגט אין דיזער אפיציעלער אפלייקענונג, האלט זיך אויצט אן א שטרענגער פריהליכער פאר־ליטיק און וויל שליסען פריעדען מיט קא־ווייט רוסלאנד. און עס ווערט צוגעגע־בען, אז די ריגע'ר פארהאנדלונגען גע־הען צו זעהר מה אז זעהר גראטען. אז תפאלגרייד. אפער פון דאס ביסעל, האט מען קריגט צו וויסען פון מאסקווע, איינגעגעבען אז מען זעהר גראטען אז פוילען, דאס הייסט די פוילישע רע־רונג, מיינט עהרליך און ערנסט מיט דעם שלום אפטאר. ער האט געבראכט אין באשטעטיגט זיין חשד. די פאליאקען האבען פארנומען באלאדעטשנא און מינסק, באלד ווי עס איז אונטערגעשריבען געווארען דער וואר־אענשטילשטאנד אפטאר. זיי האבען דערביי געפונען א דרייערלי. וואס האט זיי דערצו באדעכטיגט, אזוי צו זאגען בעזעצליך, עס האט געהייסען, אז זיי האבען געהאט זעהר טעג צייט אויף דעם אן זיי האבען דיזע זעהר נאך טעמהמן נאך טעריטאר־ריע. אבער די זעהר טעג זיינען געפאר־בען געווארען פאר דעם צוזעה צו געבען א מעגליכקייט די פוילישע מאמענדירונ־גען צו לאזען וויסען איבעראל וועגען דעם וואפענשטילשטאנד אפטאר. און וועגען דיזער קאפע טעמהמן איז אויא רייכע סומע. אז דאס פוילישע פאלק קען דאס ניט איבערטראגען. מיט א געפאלענער אינ־דוסטריע. מיט א געשלאגענעם האנ־דעל. האט די פוילישע רעגירונג אייז קוואל גאר. פון וואנען זי קען ציהען איהרע אינקינפטען — דעם פויערס כלאס. אכטי דער פוילישער פויער איז אמוד ניט רייך איצט און הען ער דארף צוצוקלען אזעלכע אונגעהייער גרויסע צי־זען און אן אין דער מלחמה, און אי־זען אין דער אידישער פרעסע אין לענ־גער צוריק פארעפענטליכט געווארען פאלגענדע קייבעלגראם פון ירושלים:

דער פלאן צו פארבינדען די אמערי־קאנישע חברה "בית הפוס ירושלים" מיט דער פעטראגראדער חברה "קרית ספר", וואס זייער בייידענ'ס צוזעק איז צו עטאבלירען אין ירושלים א מאדערנע דרוקערייא מיט א גרויסען ביכער - פאר־לאג, איז אנגענומען געווארען ביי א מיטינג פון פארטרעטער פון ביידע צדדים. די פארטרעטער פון דער פעט־ראגראדער חברה, מר. ש. זאלצמאן און מר. י. ל. מאלבערג, צוזאמען מיט די אמעריקאנישע מעמבערס פון דער פא־לעסטינא קאמיסיע, דר. הערי פרידע־מאן און מר. א. וו. לעווין - עפשטיין, מר. האבערט סאלד, און מר. דרשיי־קאב דא האאבן אלס סהכסקרייבער און דראסטיס פון "בית הפוס ירושלים", האלטען איצטער אין אויסארבייטען די פרטים פון דער פאראייניגונג. דער־ווייל איז געגרינדעט געווארען די טעג־ליכע צייטונג "חדשות הארץ", און א פאסענד פלאץ ווערט געזוכט נאהענט ביי דעם פלאץ פון דעם אויניווערזיטעט. וואו אוועקצושטעלען דעם בנין פון "בית הפוס ירושלים".

כדי דער דורכשניטליכער לעזער, וואס איז ניט גוט פארטרויט מיט די זאכען, פון וועלכע עס רעדט זיך אין דער קייבעלגראם, זאלען באריהמען די גאנצע וויכטיגקייט פון דעם ענין און ווי ווייט דאס גרייכט, וועט ניט איבערש זיין צו געבען א קורצע ערקלערונג אי־בער דער לאגע פון דעם אידישען כפר אין אלע לענדער בכלל, אין אין אדץ־ישראל בפרט.

פאר דער מלחמה, ווען די גרויסע דרוקערייען אין ווילנא, ווארשא און אנדערע מקומות האבען נאך עקזיסטירט, איז די פראדוקציאן פון העברעאישען ספר אויך געווען אין א פארזיכערטע־לטען צושטאנד. ווערהענר אין דער נאנ־צער ציוניסטישער וועלט האט דא נאנ־צע כפרים - פראדוקציאן געמאכט גע־וואלטיגע פארשידענע בנינגע צו דער קונסט - זייט פון דער אינטערעסאנטע, האב־בע די אידישע דרוקער און פארלעגער געמאכט זיך ניט וויסענדיג פון די מאר־דענע אייראפעאישע מעטארען.

די דעלעגאציע ביכער אין די כפרי רוס"ל — (תנ"ך, משניות, ש"ס, סדורים מחזורים, א. ז. וו.) — זיינען מיטגעגע־נגען געווארען פון אלטע סטערעאר טיפען, אין דערויסגעבראכט געווארען אויף דעם בלוסטען אופן, וואס קען נור געגען, אהן די דייטשע ניינונג אויסערליכע שענקייט, אדער אנגעהונג. ניט מיעל בעסער איז עס צוגעגאנגען מיט מאדערנע ביכער אין העברעאיש מיט דעם אויסגעדרוקט אין דער חיבור דער רעדאקט. דאס זיי מוזען זיך באראיינלען.

יעדער איינציגער באר־רייפס, דאס א צענטער צו פראדוצירען העברעאישע כפרים מוז האבען די גייס־טיגע שטיצע פון מזרח - אייראפעאישען אדענען: וועהרענד אמעריקא האט די בודדהוקערוי עגטוויקעלט צו א מדרגה, פון וועלכע רוסלאנד האט אפילו ניט קריגען חלום'ען, און די דרוק - משש־נען מיט אלע מכשירים צו א מאדערנער גוט - אויסגעשטאטעטער דרוקערייא מוז קומען פון אמעריקא.

איז טאקע די פאראייניגונג פון די וויי ארגאניזאציעס צו שטאנדע געקומען און דאס איז די באדייטונג פון דער קיי־בעלגראם, וואס איז געדרוקט אין דעם אנפאנג פון דיזען ארטיקעל.

די ביידע ארגאניזאציעס וועלען אר־בייטען אונטער דעם נאמען "בית הפוס ירושלים".

וועגען דעם פינאנציעלען מצב פון די ביידע פאסיעעמס איז דעם איטטינען אויגענבליק קען מען מידלען פאלגענ־דעס:

די פעטראגראדער חברה, וועלכע האט געשיקט נאך פאלעסטינא מר. ש. זאלצמאן און מר. י. ל. מאלבערג, איז אנגעריסען געווארען פון ארץ - ישראל דורך דעם רוסישען כאלשיעוויזם. אבער די ביידע שלוחים האבען באוויזען צו־זאמענצוטרייבען אין ארץ - ישראל נאך א גרויסע טויזענט פונט (צוואנציג טויזענט דאלאר) און האט הערויילע מענגרמענ־דיג טעלעגראפישע צייטונג "חדשות הארץ" אין ירושלים.

דער "בית הפוס ירושלים" אין אמעריקא האט דערווייל צוזאמענגע־בראכט אין סאנסקריפשאנס פאר שערס און עהר פינף און דרייסיג - טויזענט דאל־לאר.

ביי דער פאראייניגונג פון די ביידע ארגאניזאציעס איז תיכף באשטימט גע־ווארען א קאמיטעט. וואס באשטעהט פון באלשימאר: מר. א. וו. לעווין - עפ־שטיין, מר. ש. זאלצמאן און מר. גאלד־בערג צו געפינען א פלאץ אין דער נעווארען דורך א מאדערנער דרוקערייא. אין דער אינטערעסאנטער צייט אין דער פאראייניגונג פון דער אמעריקאנישער אויטוריטעט, אין דער אנגעהויבענער אויפגעגעבענער אר־בעט פון דער אמעריקאנישער אויטוריטעט, אין דער אנגעהוי